

KAJ PRIČAKUJEMO OD LJUDSKIH UNIVERZ

Ljudski pregovor »kolikor znaš — toliko velja« prav gotovo ni nastal kar tja v en dan in je vedno imel svoj globoki smisel in pomen v vsakdanjem življenju. Z novim finančnim sistemom, ko bodo neposredni proizvajalci dejanski gospodarji podjetij in bodo od dobrega ali slabega gospodarjenja odvisni tudi njihovi prejemki, kakor tudi, ko bodo bodoče občine imele večje možnosti najrazličnejše gospodarske dejavnosti, bo ta pregovor še bolj prišel do veljave, z njim vred pa bo silno porasel tudi pomen izobraževanja in samoizobraževanja ljudskih množic.

Zelo pomembne oblike izobraževanja in samoizobraževanja izven šol, ki so se pri nas že zelo udomačile, so ljudske univerze in izobraževalni tečaji. Naj za danes spregovorimo samo o prvih.

Ljudske univerze pri nas niso nekaj novega, vendar pa imajo preobrnjeno tradicijo v glavnem samo v Mariboru ter še v nekaterih drugih središčih naše Slavije. V vseh kulturno naprednih državah pa je dolgo igralo veliko vlogo pri širjenju kulture in splošne izobrazbe.

Ljudske univerze pri nas niso nekaj novega, vendar pa imajo preobrnjeno tradicijo v glavnem samo v Mariboru ter še v nekaterih drugih središčih naše Slavije. V vseh kulturno naprednih državah pa je dolgo igralo veliko vlogo pri širjenju kulture in splošne izobrazbe.

Ljudske univerze pri nas niso nekaj novega, vendar pa imajo preobrnjeno tradicijo v glavnem samo v Mariboru ter še v nekaterih drugih središčih naše Slavije. V vseh kulturno naprednih državah pa je dolgo igralo veliko vlogo pri širjenju kulture in splošne izobrazbe.

Ljudske univerze pri nas niso nekaj novega, vendar pa imajo preobrnjeno tradicijo v glavnem samo v Mariboru ter še v nekaterih drugih središčih naše Slavije. V vseh kulturno naprednih državah pa je dolgo igralo veliko vlogo pri širjenju kulture in splošne izobrazbe.

Ljudske univerze pri nas niso nekaj novega, vendar pa imajo preobrnjeno tradicijo v glavnem samo v Mariboru ter še v nekaterih drugih središčih naše Slavije. V vseh kulturno naprednih državah pa je dolgo igralo veliko vlogo pri širjenju kulture in splošne izobrazbe.

Na Tolminskem so že izvedli prve občne zборе frontnih organizacij

V pripravah na občne zборе frontnih organizacij so imeli na Tolminskem najprej nekaj okrajnih in več sektorskih konferenc, nato pa so člani okrajnega odbora OF obiskali tudi številne vaške odbore. Ob teh obiskih so sklicali po vseh posebnih posvetovanjih vseh vaških odborov dotičnega kraja ter se pomnili o novi organizaciji ljudskih odborov, o novem go-

VREME
VREMENSKO POROČILO
HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE
Stanje 8. novembra ob 7. zjutraj: Vsa zahodna in srednja Evropa je v območju močnih dolin nizkega zračnega pritiska ki ustvarjajo gosti, vlažni zračni gnet v navdane predete.
Danes je v Sloveniji pretežno oblačno vreme z vmesnim dežjem in najnižjo temperaturo 3°C v Plani. — Zračni pritisk je bil danes ob 7. v Ljubljani 730,2 mm, temperatura zraka 10,8°C, najnižja temperatura 10,4°C, relativna vlaga 98%, neba oblačno 8/8, vidljivost 1,5 km.
Napoved za petek: Se nadalje nastaneta vreme s krajev padavinami. Temperaturna brez bistvene spremembe, prevladoval bo jugozahodni veter.

izjema ljudska univerza v Tolminu, ki je že začela z delom in ima predavanja redno vsak teden. Zanimanje za predavanja ljudskih univerz vsepovsod neprestano narašča, tako da je bilo n. pr. v Tolminu na prvem letošnjem predavanju v preteklem mesecu že kar 180 ljudi.

Omeniti je treba še nekatere stvari iz vsebinske plati tega oprasanja. Ljudske univerze prirejajo raznovrstna predavanja iz zdravstva, gospodarstva, tehnike, književnosti, pedagogike, zakonodaje, zgodovine itd. Seveda spadajo v delokrog ljudskih univerz tudi izrazita politična predavanja, prvič zato, ker je politična izobrazba del splošne izobrazbe in drugič, ker si ljudje takih predavanj tudi želijo. Vendar pa morajo biti ta predavanja kvalitetna in na znanstveni osnovi, obenem pa poljudna. Povsem nepravilno bi bilo trpati na ljudske univerze (kakor je to trenutno težnja v krškem okraju) vsa mogoča politična predavanja, ki spadajo na frontne sestanke. S tem bi padla kvaliteta predavanj, prav od kvalitete pa je odvisen uspeh ljudskih univerz in njihov nadaljnji razvoj. Primeri, kako je treba pripravljati program predavanj, nam nudi ljudska univerza v Novem mestu, ki je šele letos začela z delom. Ta je med poslusalci organizirala anketo, katere predavanja si najbolj želijo, svoj program je nato prilagodila željam poslusalcev in potrebam časa ter organizirala 23 kvalitetnih predavanj. Rezultat tega je bil, da je bilo povprečno na vsakem predavanju okrog 250 poslusalcev, medtem ko znaša povprečje za predavanja vseh ljudskih univerz skupaj le okrog 100 poslusalcev na vsakem predavanju. Seveda pa naj ljudske univerze ne organizirajo svojih predavanj več samo v večjih središčih, temveč tudi po vseh večjih vaseh svojega okoliša. Edino tako bodo lahko uspešno izvršile nalogo, ki jim je zaupana, obenem pa bodo na ta način dvignile tudi udeležbo v svojem središču, ker ljudje na kvalitetna predavanja prav radi prihajajo tudi iz večjih daljav.

Skrb za ljudske univerze je seveda v prvi vrsti stvar naše delovne inteligence in prav od nje je v veliki meri odvisna aktivnost ljudskih univerz ter s tem širjenje izobrazbe med našimi delovnimi ljudmi. Aktivnost naše delovne inteligence je že opravila zaupanje, ki ga goji do nje naš delovni človek. S še večjo delovnostjo in pozitivnostjo pa bo delovna inteligenca to zaupanje lahko še poglobila.

Vojaška in gospodarska pomoč ZDA Jugoslaviji

Pismo predsednika ZDA Harry Trumana članom ameriškega kongresa

Washington, 8. nov. (Tanjug) Predsednik ZDA Harry Truman je poslal kongresnim članom pismo, v katerem poudarja, da bodo ZDA še nadalje gospodarsko podpirale Jugoslavijo in ji dale vojaško pomoč, da bi se povečala njena materialna sposobnost za samobrambo. Omenja, da ZSSR in njeni sateliti vedno huje pritiskajo na Jugoslavijo in da so njih oborožene sile že davno prekoračile dovoljene meje po mirovnih pogodbah, naglašja Truman, da je zaradi vzpostavitev ravnotežja nastala nujna potreba, da se okrepe jugoslovanske oborožene sile, ki so po njegovih besedah pomembna ovira za morebitno agresijo v južni Evropi. Koristi ohranitev miru zahtevajo, da se sprejmejo vsi potrebni ukrepi za podelitev vojaške pomoči Jugoslaviji.

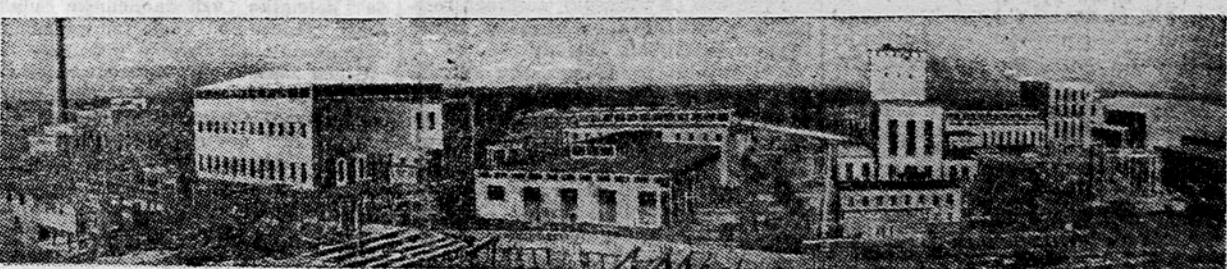
Ko se zavzema tudi za nadaljevanje gospodarske pomoči Jugoslaviji, poudarja Truman, da je obseg obrambnih naporov, ki jih prenašajo sami Jugoslavlani, postavljen zelo težke zahteve jugoslovanskim vladam, ki sta jih kominformovska blokada ter lanska suša še bolj povečala.

Iz teh razlogov ter zaradi varnosti in miru, pravi prezident Truman na koncu svojega pisma kongresnim članom, bo dobila Jugoslavija vojaško in gospodarsko pomoč v skladu s konkretnimi programi, katerih smoter je, da se materialno poveča njena sposobnost za samobrambo.

Prezident Truman o potrebi zmanjšanja in nadzorstva nad oboroževanjem

Washington, 8. nov. (AFP) Predsednik ZDA Harry Truman je izjavil, da bodo ZDA, Velika Britanija in Francija predložile Generalni skupščini OZN skupen predlog o potrebi zmanjšanja in nadzorstva nad oborožitvijo in nadzorstvu nad njim. Truman je poudaril, da imajo ZSSR in njeni sateliti velike vojaške sile, pripravljene za akcijo. Poleg tega imajo skladišča atomskih bomb, ki se neprenehoma povečuje. Truman je poudaril, da je po veljstvo generala Eisenhowerja doseglo uspeh v organiziranju evropske obrambe, nato pa rekel: »Nadaljevali bomo graditve močne obrambe Evrope in drugih delov sveta, dokler bo to potrebno. Je pa tudi druga pot do varnosti in miru. Vse države bi morale zmanjšati oborožene sile na enakovrni podlagi za vse. Toda to zmanjšanje oborožitve lahko dosežemo samo z mednarodnim sistemom, ki ne bi ogrožal varnosti nobenega naroda. Niti ena država ne more dovoliti zmanjšanja svoje obrambne moči, če ni gotova, da bodo tudi druge države storile isto.«

Ko se je dotaknil skupnega predloga ZDA, Francije in Velike Britanije o potrebi zmanjšanja oborožitve in nadzorstva nad njim, je predsednik Truman poudaril, da mora ta sistem nadzorstva vsebovati vse vrste orožja, sprejeti pa bi ga morali vsi

Pogled na prostrano gradbišče v Strnišču, kjer gradimo našo največjo industrijo aluminija

GRADISOVCI tik pred veliko delovno zmagavo

Prihodnje leto bo „Gradis“ opravil še za polovico več gradbenih del kakor letos

»Gradisovi delovni kolektivi, ki nan s ključnimi gradbenimi objekti postavljajo temelje industrializacije in elektrifikacije, so v zadnjih dveh mesecih izpolnjevali na vseh gradbiščih svoje naloge s presenetljivim tempom. Na vseh gradbiščih hidrocentral in velikih tovarniških objektov so se zavezali, da bodo letošnje gradbene naloge izpolnili do 29. novembra in tako kot celotne najlepše proslavili veliki praznik ob Dnevu republike. Po vseh gradbiščih so v živem in preudarnem tekmovanju tako zagnali delo, da so poleg rednih dnevnih nalog opravili tudi še precej tistega dela, ki jim je bilo zaostalo, ker jim je spominjal primanjkovalo delovne sile. Ta vnaema in požrtvovalnost gradbenih sta za pravočasno in redno izpolnitev našega načrta elektrifikacije in industrializacije neprecenljive vrednosti.

V zadnjih tednih so gradbeniki tako pohiteli, da so pravkar na vseh gradbiščih tik pred izpolnitvijo letnih planov ter bodo svoje delo opravili na nekaterih gradbiščih, v Strnišču, Gustanju, Vuzenici itd., dva do tri tedne pred objavljenim rokom.

Po izpolnitvi letošnjih nalog bodo z gradbenim delom neudržno nadaljevali, kajti prihodnje leto jih čakajo še neprimerno večji napor. Dograditi je namreč treba vse tri velike hidrocentrale in vse vrste velikih tovarniških objektov, zraven tega pa precejšnje število stanovanjskih blokov in stanovanj za delavstvo, ki bo zaposleno v novih tovarnah.

Prihodnje leto bo »Gradisova« gradbena zmogljivost izkoriščena do največje mere. Investicijski gradbeni plan »Gradis« bo v letu 1952 približno za polovico večji nego letošnji ter dosega skoraj milijardo dinarjev. V prihodnjem letu bo največje gradbišče v Strnišču, kjer bodo znasale investicije 313,7 milijona din. Na drugih gradbiščih pa bomo v gradbena dela investovali: Vuzenica 139 milijonov, Jesenice 87, Medvedo 78,5, Gustanj 72,25, Moste 61,3, Velenje 56,8, Litostroj 38,3, Belinka 38, Sostanj 39, Tovarna gradbenih materialov 28, in Mariborski otok 12,65 milijonov din. Odrpta bodo torej števila važna gradbišča. Po načrtu bodo prihodnje leto najprej dovršena gradbena dela na vseh hidrocentralah, in sicer najprej v Mostah, nato v Medvodah in v Vuzenici. V tovarnah pa bodo zgradili še številne večje in manjše objekte, v glavnem v takem vrstnem redu, kot bodo prihajali stroji in tovarniške ter tehnične naprave. Prihodnje leto bo torej eno izmed najmočnejših gradbenih let v našem petletnem načrtu. To leto bodo dograjeni vsi objekti in naprave za našo novo industrijo, prav tako pa tudi velike hidrocentrale, ki bodo dajale tiki industriji pogonsko energijo.

V STRNIŠČU SO ZE IZPOLNILI PLAN

Iz Strnišča pri Ptuj, kjer nastaja naša največja industrija aluminija, smo pravkar sprejeli sporočilo, da je »Gradisova« delovni kolektiv v četrtek 8. t. m. izpolnil svojo letno gradbeno nalogo. Na tem gradbišču so torej gradbeniki izpolnili svojo dano besedo tri tedne pred 29. novembrom. Navzlic neštetim težavam, ki so ovirale gradbeno delavnost zlasti v prvem polletju, so v celoti dogradili vse določene objekte, tako velikilo 400 metrov dolgo dvorano A za elektrifikacijo ter vrsto drugih tovarniških objektov. Zraven tega so dogradili nekaj večjih stanovanjskih blokov ter 20 stanovanjskih četvorkov.

V drugem polletju je zavladala na strniškem gradbišču vzorna delovna disciplina. Odstotek izostankov je presenetljivo padel. Opravljeni izostanki od 17,6% kar na 7,6%, neupravičenih izostanki pa od 3,8% na 0,3%. Z največjo delovno storilnostjo so sodelovali večinoma vsi delavci, ki so si pridobili 511 udarniških naslovov. Med njimi je cela vrsta večkratnih udarnikov, 17-kratni udarnik tesar Zajšek, 15-kratni udarnik tesarski brigadir Kralj, železokovčev Polgar si je že štirinajstič priboril udarniški naslov, prav tako delavec Junger. Nenavadno delovno storilnost so dosegali zlasti betonarji, ki so

ČESTITKE BORCEM IN OFICIRJEM XIV. PROLETARSKO DIVIZIJE IN I. PROLETARSKO BRIGADE
Zveza borcev NOB Slovenije je poslala XIV. proletarski diviziji in I. proletarski brigadi naslednji čestitki:

BORCEM IN OFICIRJEM XIV. PROLETARSKO DIVIZIJE!
Zveza borcev NOB Slovenije vam iskreno čestita ob proglasitvi Vaše enote za proletarsko. Naj nam bo to visoko priznanje borbenih zaslug prve slovenske udarne divizije in vprvobudo, da še bolj dvignemo borbeno pripravljenost in obrambno moč naše socialistične domovine!

Vse za Tita in Partijo!
Za ZB NOB Slovenije: predsednik Ivan Maček

BORCEM IN OFICIRJEM I. PROLETARSKO BRIGADE!
Ob proglasitvi Vaše enote za proletarsko vam toplo čestitamo. Priprani smo, da bo to priznanje dalo novega poleta našim skupnim naporom za jačanje obrambne moči naše domovine na svetlih tradicijah Tomšičeve brigade!

Vse za Tita in Partijo!
Za ZB NOB Slovenije: predsednik Ivan Maček

Generalna skupščina OZN je začela splošno razpravo

Včeraj sta govorila tudi Acheson in Višinski

Pariz, 8. nov. (Tanjug): Generalna skupščina OZN je davi nadaljevala splošno razpravo. Po brazilskem in holandskem delegatu je govoril vodja delegacije ZDA Acheson. Zahteval je od gen. skupščine, naj takoj začne obravnavati ameriški predlog o razorožitvi, ki določa med drugim omejitve vseh oboroženih sil, vstevši tudi poljske organizacije, varnostne in policijske sile, tako da bodo ustrezale številu prebivalstva, hkrati pa bi določili število, ki ga oborožene sile posameznih držav ne bi smele prekoračiti. V predlogu se nato zahteva zmanjšanje nacionalne proizvodnje orožja, da bi ustrezala dovoljenemu številu oboroženih sil in pripomogla k sklenitvi medsebojnih sporazumov. nanašajoč se na vojaške programe posameznih držav v okviru splošne omejitve in zmanjšanja.

Kar zadeva nadzorstvo atomske energije, je Acheson izjavil, da bodo ZDA še nadalje podpirale načrt Združenih narodov, kolikor ne bi bil preložen kak učinkovitejši program. Acheson je poudaril, da ne bi bilo mogoče uresničiti splošnega razorožitvenega programa vse dotlej, dokler se sile Združenih narodov upirajo agresiji v Koreji.

O Nemčiji je Acheson izjavil: »Se nadalje poudarjamo, da je treba čimprej doseči enotnost Nemčije na podlagi demokratičnih načel in na način, ki bo zagotovil svobodno življenje.«

Popoldanska plenarna seja je bila posvečena poslušanju govora sovjetskega zunanjega ministra Andreja Višinskega. Višinski je izjavil, da sovjetska delegacija misli, da je njena naloga zastaviti vse sile, da se odstranijo ovire za mir in grožnje nove svetovne vojne. Gospodarski položaj kapitalističnih držav se je močno poslabšal zaradi politike, ki jo izvaja Atlantski pakt pod vodstvom ZDA, Gospodarstvo ZDA je nezdravo in trpi zaradi vojaške inflacije. Zaradi oboroževanja držav Atlantskega pakta so se povečali vojaški proračuni teh držav, kot posledica tega pa tudi davki.

Ko je govoril o korejski vojni, je Višinski naprtil vsi odgovornost za to vojno Američanom in rekel, da sabotirajo razgovore v Kesongu s tem, da bombardirajo nevtralnno področje. »Prav tako je silovito nastopil proti napadnemu načrtu, ki ga pripravljajo države Atlantskega pakta pod vodstvom ZDA. Rekel je, da so v Sovjetski zvezi imeli in bodo še imeli atomske poskuse, ki jih je napovedal generalisim Stalin. Voditelji Atlantskega pakta ne smejo pozabiti, da je ZSSR nasprotna uporabi atomskega orožja. Brez sleherne podlage je strah, da bi ZSSR napadla z atomskim orožjem.«

Ob koncu svojega 75-minutnega govora je Višinski stavil naslednje predloge: 1. Severnoatlantski pakt in ameriška oporišča po vsem svetu naj se razglašajo v smislu določb Ustanovne listine za protikolonialne. 2. Takoj naj se ustavijo sovražnosti v Koreji, za tem pa skleneta premirje in umik vseh čet v desetih dneh na 38. vzporednik. 3. Sklic naj se svetovna konferenca članic OZN in drugih držav, ki niso članice, najpozneje do 1. junija 1952, na kateri bi proučili učinkovitost in bistvenost zmanjšanja oboroževanja ter prepoved slehernega atomskega orožja. 4. Podpisali naj bi mirovni pakt petih velesil med ZDA, Sov. zvezo, Britanijo, Francijo in Kitajsko ter povabili narode, da se mu pridružijo.

Iz Damaska poročajo, da je podal sirskijski ministrski predsednik Hasan el Hakin ostavko, ker se ni strinjal s stališčem ostale vlade glede arabskega varnostnega pakta.

Teheran, 7. nov. Perzijski sah je danes sprejel v avdienco bivšega ministrskega predsednika Gavama es Sultaneha.

München, 7. nov. V bližini Münchena sta danes treli osebni in tovorni vlak. Doselej je nesreča zahtevala 17 smrtnih žrtev in 12 hudo ranjenih.

Pariz, 7. nov. Francoska Narodna banka je danes ponovno v enem mesecu zvišala diskontno mero od 3 na 4%.

ZADNJE VESTI

Pariz, 7. nov. Zastopnik egiptovske delegacije pri OZN je sporočil, da so se zastopniki arabskih držav včeraj zedinili za sklenitev varnostnega pakta Srednjega vzhoda pod okriljem OZN, ki naj bi mu pripadale samo arabske države.

Iz Damaska poročajo, da je podal sirskijski ministrski predsednik Hasan el Hakin ostavko, ker se ni strinjal s stališčem ostale vlade glede arabskega varnostnega pakta.

Teheran, 7. nov. Perzijski sah je danes sprejel v avdienco bivšega ministrskega predsednika Gavama es Sultaneha.

München, 7. nov. V bližini Münchena sta danes treli osebni in tovorni vlak. Doselej je nesreča zahtevala 17 smrtnih žrtev in 12 hudo ranjenih.

Pariz, 7. nov. Francoska Narodna banka je danes ponovno v enem mesecu zvišala diskontno mero od 3 na 4%.

Obisk predstavnika UNESCO

Te dni bo kot gost naše nacionalne komisije za UNESCO prispel v Beograd znan švicarski književnik član švicarske nacionalne komisije za UNESCO g. Maurice Cermanten, ki je napisal več pomembnih pacifiističnih del in ki želi predvsem, da bi z našimi književniki obnovil in poglobil svoje stike.

Izkoriščanje novih gozdov v Bosni

V bogatih gozdnih krajih Bosne so zgradili nove gozdne železnice in skupni dolžini 85 km, sedaj pa grade še 10 železniških prog v dolžini 92 km. Po zgraditvi proge na Snjegotini je podjetje »Vrbas« iz Banjaluke začelo izkoriščati gozdove v bližini nove mladinske proge Doboj-Banjaluca. Prve stotine kubičnih metrov lesa iz Snjegotine že prihajajo na mladinsko progo in jih uporabljajo pri predoru »Tromedja« ter na mostovih.

Dr. Brilej v Coventryju

London, 8. nov. (Tanjug). Na povabilo predsednika občine je jugoslovanski veleposlanik v Londonu dr. Jože Brilej obiskal angleško industrijsko mesto Coventry, znano po vsem svetu po divjaškem napadu hitlerjevskega letalstva.

V mestni zbornici, ki je bila okrasna z zastavami velike Britanije, Jugoslavije in OZN, so dr. Brileja pozdravili predsednik občine in mestni funkcionarji. V spremstvu župana g. Westona je veleposlanik Brilej obiskal med vojno najhuje prizadete kraje mesta, kjer je sedaj mnogo gradbišč novih mestnih četrti, kakor tudi več novih javnih ustanov.

Zupan Weston je priredil jugoslovansko veleposlaniku slavnostno kosilo v mestnem domu, ki so se ga udeležili tudi mestni svetniki in predstavniki gospodarskega življenja v Coventryju. Ko je pozdravil dr. Brileja, je

Najboljši kolektivi so prešli prehodne puške

Za uspehe in najboljše mesto v četrtem mesecu tekmovanja v počastitev obletnice ustanovitve JA so včeraj prešli prehodne puške najboljša delovna kolektiva iz prve in druge skupine ter najboljša ustanova.

Delovnemu kolektivu tovarne »Kamnik« je v znak priznanja podelil oboroženo puško član Glavnega odbora Zveze borcev NOV Slovenije Janko Rudolf. V drugi skupini (delovni kolektivi pod 500 ljudi) pa je zasedla prvo mesto tekstilna tovarna v Novem mestu, ki za sprejem prehodnega darila pripravila še uspešno vajo vseh skupin Protiletalske zaščite. Nato pa je zbranim kolektivom čestital k uspehom in jim izročil puško član Glavnega odbora Zveze borcev Marjan Bertonec. Za nemurno delo jih je pohvalil še zastopnik republiškega odbora sindikata tekstilne industrije.

V imenu Glavnega odbora Zveze Zveze borcev pa je najboljšemu kolektivu med ustanovami — sindikalni podružnici okrajnega ljudskega odbora v Lendavi — podelil prehodno puško tov. Ivan Gorjup.

DA BODO STVARI JASNE

V zadnjih dveh letih lahko vedno znova ugotovimo, kako rastejo med avstrijskimi demokratičnimi množicami simpatije in interese za Jugoslavijo. To je povsem razumljivo, ker predstavlja Jugoslavija živ primer, kako lahko vodi tudi mala država samostojno in neodvisno politiko, ne da bi se pri tem izločala ali pa vzvala na katero od obstoječih blokov. Jugoslavija je s svoje strani iskreno težila za tem, da bi dobila medsebojni odnos med obema državama zares prijateljsko osnovo, ker se je zavedala, da taki odnosi niso le potrebni, temveč tudi koristni. Gotovo je to tudi edina pravilna pot. Z prve manjši stiki, ki so jih navezala razna športna društva in kulturne organizacije, poznejši gospodarski odnosi, ki se danes zelo živo razvijajo, so brez dvoma mnogo prispevali k ustvarjanju prijateljskih odnosov med obema sosedama. Obisk ljubljanske Opere v Gradcu in Celovcu je pripravil pot široki izmenjavi kulturnih dobrin obeh narodov. Delavska fuharmonija z Dunaja je ob svojem gostovanju v Ljubljani in ostalih krajih Jugoslavije žela prav tako mnogo simpatij in priznanj kot nastopi naših folklornih ansamblov, Akademskih pevskega zbora in ostalih kulturnih društev, ki so nastopali v Avstriji.

K poglabljanju odnosov med sosednjima državama so v mnogocem pripeli prav koroski Slovenci, ki žive kot manjšina v Avstriji. Koroskim Slovincem so bili namenjeni ravno prvi obiski naših kulturnih društev, ravno preko njih so ta društva prihajala v avstrijska mesta, med avstrijsko prebivalstvo. V kolikor bodo v bodoče ti kulturni stiki tesnejši in pogostejši, v toliko bo tudi večje medsebojno spoštovanje, istočasno pa seveda tudi spoštovanje do naše slovenske manjšine na Koroskem. Koroski Slovenci na ta način predstavljajo več družba za plačo.

vanje dolgov med vesilami, temveč morejo in morajo postajati zavestno ob podpori obeh držav, most za stalno zblizevanje in poglabljanje odnosov med narodi obeh držav.

Pripravljenost avstrijske vlade do izboljšanja medsebojnih odnosov bi dokazovala predvsem njena dobra volja in težnja, da dosežejo koroski Slovenci čimprej enakopravnost z avstrijskim delom. Prebivalstva na Koroskem, Avstrijska zvezna vlada je rešila že več vprašanj, ki so bila odprta: v glavnem je vrnilo koroskim Slovincem združbo, ne premoženje, delno je povrnjena škoda slovenskim izseljencem, njihova prosvetna društva so dovoljena itd.

Ni pa še rešena vrsta važnih vprašanj, med katerimi je najvažnejše vprašanje solstva na Slovenskem Koroskem. Koroski Slovenci so še vedno brez slovenskih srednjih sol — brez gimnazije, brez učiteljskega in kmetijske šole. Tudi vprašanje osnovnega solstva je v praksi vse prej kot zadovoljivo rešeno. Kljub temu stanju so pa pričeli v zadnjem času koroski šovinisti kampanjo proti temu, da bi se itak odkrnilim osnovnim pravica koroskih Slovincem. Organizator tedaj izpadel je »Zveza neodvisnih« pod vodstvom znanega eksperta za germanizacijo Slovencev in enega od nacističnih prvakov Steinacherja. Vsa slovenska dejavnost na Koroskem se je energično uprla tem šovinističnim pozivom in bi smeli pričakovati, da bodo dobili v tej svoji borbi podporo avstrijskih demokratičnih množic. Uredbo o dvojezičnem solstvu je že tako po svoji vsebini za Slovence zelo nepopolna, poleg tega pa se v praksi izredno slabo izvaja. Rezultat tega so pojavi, da govori slovenska deca med seboj v nemščini; dogaja se celo, da so celo nekateri nacionalno zavedni koroski starši prisiljeni govoriti s svojimi otroki nemško, ker so jih šola in šovinistično razpoloženi učitelji že v toliki meri odtujili.

S takimi rezultati solstva pri slovenski manjšini na Koroskem se avstrijski demokratični krogi ne morejo ponositi. Vendar rezultati ne morejo biti druz-

gačni, dokler bo na dvojezičnih solah od 280 učiteljev le 33 takih, ki obvladajo dva jezika, 73 takih, ki so poizili le izpit iz slovenskega jezika, 70 takih, E samo delno obvladajo dialekt koroskih Slovincem, med tem ko 103 učitelji sploh ne znajo slovensko (kot izhaja iz podatkov iz preteklega leta).

To je eno od vprašanj, katerega rešitev koroski Slovenci vztrajno zahtevajo od avstrijskih oblasti.

Kot se vidi, so še nerешena vprašanja, ki jih je treba rešiti, da bi imela slovenska nacionalna manjšina pogoje za svoboden in enakopraven razvoj. Pri sedanjih odnosih med obema državama je upravičena nada, da bodo vsa vprašanja čimprej rešena tako, da bo pravičnim zahtevam naše manjšine v Avstriji ugodeno.

Toliko bolj čudno je zato pisanje dela avstrijskega tiska v zadnjem času, ko prinašajo izjave naših vodilnih funkcionarjev o naših težnjah za poglabljanje medsebojnih odnosov in prijateljstva in jih pri tem po svoje tolmачijo, predvsem v tem smislu, kot da so vsa vprašanja naše manjšine v Avstriji že popolnoma rešena in spravljena z dnevnega reda. S temi izjavami hočejo ustvariti videz, kakor da je z našimi nacionalnimi manjšinami v Avstriji že vse v redu, da bi s tem oslabili samozavest in težnjo po enakopravnosti koroskih Slovincem. S prikazovanjem o enakopravnosti koroskih Slovincem, pa skušajo doseči neke vrste uradno potrdilo jugoslovanskih krogov, ne samo za to, kar je že doseženo, temveč tudi za to, kar — na škodo koroskih Slovincem — ni rešeno.

Ustvarjali bi radi videz, kot da so jugoslovanski narodi izgubili interes za vse, kar se na Koroskem dogaja, in to za daljše obdobje.

Jasno je, da so to le pobožne želje nepopolnopravnih koroskih šovinistov. Naši narodi bodo slej ko prej budno spremljali razvoj pogojev, v katerih živijo koroski Slovenci, ker so prepričani, da je za dobre odnose med obema državama bistven demokratičen odnos koroskih in avstrijskih forumov do slovenskega ljudstva na Koroskem. P.

Sestanek misij Marshallovega načrta za Evropo

Pariz, 8. nov. (AFP). 18 šefov misij Marshallovega načrta za Evropo zbranje v Parizu pod predsedstvom zastopnika uprave za gospodarsko sodelovanje. Verjetno je to zadnja konferenca, ker se bo delo te organizacije končalo 30. decembra.

Včeraj so razpravljali samo o civilnih kreditih za Evropo. Konferenca bo morala rešiti vprašanje prenosa nekaterih podoblasti uprave za gospodarsko sodelovanje na upravo za medsebojno varnost, ki ji načeljuje Averell Harriman.

Konferenca Britanske skupnosti bo 15. januarja

London, 8. nov. (Tanjug). 15. januarja bo v Londonu konferenca Britanske skupnosti, na kateri bodo govorili o gospodarskih in finančnih težavah, ki so nastale predvsem zaradi obremenjevanja. V Londonu pravijo, da se bodo udeleženci konference še posebej ukvarjali z vprašanjem, kako bi kar najbolj skrčili pasivo angleške plačilne bilance in rešili dolarsko krizo v angleški zunanji trgovini.

Finančni ministri Avstralije, Kanade, Nove Zelandije, Južne Afrike, Indije, Pakistana in Ceylona so že povabljeni na konferenco.

Stanje ob Sueškem prekopu čim dalje slabše

Akcija »demonov noči« — Angleške preiskave po egiptovskih vaseh

Kairo, 8. nov. (Un. Pr.). Britanske oborožene sile na območju Sueškega prekopa so napravile večerj preiskavo v egiptovski vasi Abugamos, kjer so iskale orožje. Po končani preiskavi je bilo aretiranih več oseb, ki so osumljene terorizma in oboroženih napadov na britanske vojaške oddelke. Tako se je že drugič v zadnjih dneh zgodilo, da so britanske čete napravile preiskavo v egiptovski vasi.

Ceprav ni prišlo do večjih izgedov in tudi ni bilo človeških žrtev, se stanje na območju Sueškega prekopa poslabšuje. Kakor poroča AFP, so na tem območju začele delovati enote egiptovskih osvobodilnih sil, ki se same imenujejo »demoni noči«. Britanska oblastva pa v velikem obsegu aretirajo mladince na tem območju, da bi tako preprečile akcije te enote. Egiptovski časopis »Al Ahram« piše, da so dale osvobodilne falange izjavo ultimata vsem Egiptčanom in tujcem, ki sodelujejo z Britancem na območju prekopa. V ultimatu je rečeno, da bodo pripadniki falange ustrelili

Perzija še vedno odklanja vsako rešitev, ki bi nasprotovala zakonu o podržavljenju nafte

Perzijska delegacija v ZDA, ki jo vodi predsednik vlade Mosadik, bo ostala še nekaj dni v Ameriki

Washington, 8. nov. (Un. Pr.). Podpredsednik perzijske vlade Husein Fatemi je povedal, da je perzijska delegacija, ki se v ZDA pogaja z ameriškim zunanjim ministrom, optimistično razpoložena glede sklenitve sporazuma o prodaji perzijske nafte, čeprav se ni nobenih sklepov. Fatemi je dodal, da se v Washingtonu pogajajo o pridobivanju, prodaji in prevozu perzijskega petroleja s petrolejskimi ladjami na svetovni trg. Perzijska delegacija, ki ji načeljuje predsednik vlade Mosadik, bo ostala še nekaj dni v ZDA.

O abadžanski rafineriji je Fatemi dejal, da namerava perzijska nacionalna petrolejska družba proizvajati v tej rafineriji milijon ton petroleja na leto.

Perzijski strokovnjaki, ki bodo vodili proizvodnjo, bodo proizvajali navaden bencin, bencin za letala in drugo tekoče gorivo.

Tajnik perzijske parlamentarne komisije za petroleje Husein Maki je danes vnovič izjavil, da so nesprejemljivi kakršni koli predlogi, ki bi bili v nasprotju z zakonom o nacionalizaciji perzijske nafte. Ustanovitev mednarodne družbe za izkoriščanje premoega, ki ne bi bila podrejena perzijski nacionalni petrolejski družbi, Perzija odločno odklanja.

Ko je govoril o tujih strokovnjakih je Maki naglasil, da jih perzijska nacionalna petrolejska družba ne potrebuje več kot 120. Glede njihove narodnosti ne bodo postavili nobenega predloga, vendar pa ne morejo računati na nikakršno kolektivno pogodbo. Perzija tudi ne želi, da bi kdor koli dobil monopul nad transportom in prodajo petroleja. Zato si bo perzijska vlada prizadevala doseči sporazum z najmnimi petrolejskimi družbami, ki vzpostavijo s približno 7% skupne svetovne toneže čistinskih ladij.

Spričo predloga ZDA, Velike Britanije, Francije in Turčije o ustanovitvi poveljstva za Srednji vzhod, je Maki rekel, da Perzija nima nikakršnih

Pomanjkanje delovne sile v Angliji

London, 8. nov. (Tanjug): Britanski ministar za delo Walter Monckton je imel včeraj sestanek z zastopniki in delodajalci, na katerem so govorili o velikem pomanjkanju delovne sile v posameznih panogah britanske industrije. Britanska industrija potrebuje več sto tisoč delavcev. Posebno se občuti pomanjkanje kvalificirane delovne sile za izdelovanje lahkega orožja.

Samo letalska industrija potrebuje vsak mesec 7600 delavcev več, da bi lahko izpolnila načrte do aprila 1953. Za izdelavo drugega orožja bo potrebnih še 500.000 delavcev. Britanske železnice potrebujejo še približno 25.000 delavcev, rudniki 20.000 in opekarne 10.000.

HEUSS JE ODKLONIL PIECKOVO POVABILO ZA SESTANEK V BERLINU

Bonn, 8. nov. (Tanjug). Predsednik zahodnonemške federalne republike Theodor Heuss je zavrnil povabilo vzhodnonemškega predsednika Wilhelma Piecka za sestanek v Berlinu, kjer bi se razgovarjala o splošnih nemških vprašanjih. V pismu poudarja Heuss v sporazumu z zahodnonemsko vlado, da polemika vzhodnonemške vlade zoper federalno vlado in parlament onemogočajo predlagana pogajanja.

Glede zahtev vzhodnonemške vlade, da naj bi bile volivte v Nemčiji pod nadzorstvom štirih vesil, ne pa pod nadzorstvom nevtralne komisije OZN, je Heuss mnenja, da pomeni ta predlog korak nazaj, t. j. oživiljenje zavestnega kontrolnega sveta. Odgovor se končuje z besedami: »Mirnega zedinjenja Nemčije ni mogoče uresničiti z enim samim razgovorom ob nejasnih okoliščinah. Uresničeno pa bo kot akt ustvaritve nacionalne samostojnosti in obnove, ko se bodo sešli svobodno izvoljeni zastopniki vsega naroda in odločili z zavestno odgovornostjo.«

Glasilo sovjetske kontrolne komisije v Nemčiji »Tägliche Rundschau« ostro graja pred kratkim objavljene rezultate o izpolnitvi petletnega gospodarskega načrta vzhodne Nemčije v tretjem letošnjem tromesečju. Čeprav so po uradnih podatkih načrt v celoti presegle, pa nekaterih njegovih najvažnejših delov niso izpolnili. Tako je bil n. pr. načrt investicij izpolnjen 58%. Prav tako niso izpolnili načrtov premoegovne proizvodnje, metalurške opreme, kmetijskih strojev, velikih elektromotorjev, apne sode, zidakov, strešnikov in šamota. »Tägliche Rundschau« se zlasti dotika neizpolnitve načrta v nekaterih najvažnejših odsekih strojegradnje, pri čemer piše, da je to »znamenje za alarm«.

Kitajski predlog o razmejitvi na bojišču odklonjen

Pan Mun Jon, 8. nov. (AFP). Delegati združenega poveljstva v pododboru za premirje so danes zavrnili včerajšnji kitajski predlog o določitvi razmejitvene črte.

O novi študentski organizaciji

Poi leta je minilo od ustanovne konference Zveze študentov Jugoslavije. Poteklo je torej že precej časa, a na ljubljanski Univerzi in Visokih solah se še vedno ni razvil pravo zanimanje za novo študentsko organizacijo.

Vprašati se moramo, kaj je temu vzrok? Ali študenti sploh vedo za naša in program, ki si ga je zadala nova organizacija? Saj je bilo razen skopih poročil v dnevnem časopisu ob njeni ustanovitvi doslej prav malo rečeno. »Študentski list« ki je izhajal do letošnjega junija, je sicer približno nekaj člankov o tem, vendar so to bile le splošne ugotovitve pod visom ustanovne konference in njenih sklepov. Zato naj bi bil ta članek povod za diskusijo, ki naj bi se razvila med študenti v širšem razmahu kot doslej.

Ljudska mladina je bila kot splošna politična in vzgojna organizacija jugoslovanske mladine važen činitelj pri izvedbi nalog, pred katere sta nas postavila naša Partija in ljudska oblast. Z razvojem naše ljudske demokracije in gospodarstva pa so naloge študentov, kot bodočih intelektualnih kadrov prerasle okvir organizacije Ljudske mladine. Cutila se je vse večja potreba po samostojni študentski organizaciji, ki bi bila študentom bližja in koristnejša kajti v obliki aktivov, ki so obstojali doslej na fakultetah, ni bilo več mogoče reševati problemov, ki so se pojavljali med študentsko mladino. Dosedanje delo v aktivih je bilo zreducirano na sestanke in togo predpisano ideološki študij, ki ni bil prilagojen specifičnim okoliščinam fakultet in nivoju izobrazbe študentov. Na drugi strani pa se je organizacija vse premalo zanimala za strokovne probleme in študij.

Za uspešno izmenjavo izkušenj je bilo potrebno utrditi povezavo s pro-

gresivnimi študentskim organizacijami v svetu. Zveza študentov lahko sedaj tudi pred zunanjim svetom predstavlja študente, kar pa prej v okviru splošne organizacije ni bilo mogoče povsem zadovoljivo rešiti. Študente se ne razlikujejo od ostale mladine le po starosti, temveč tudi po ravni izobrazbe. S tem seveda ni rečeno, da se morajo izolirati od ostale mladine. Ravno nasprotno: s svojimi izkušnjami in znanjem lahko mnogo koristijo mlajšim tovarišem in je zato povezava nujna. Treba je tudi upoštevati, da imajo študenti drugačne potrebe in načina življenja v primerj z ostalo mladino saj se v času svojega študija pripravljajo za poklice z visoko kvalifikacijo, ki so pomemben činitelj v splošnem družbenem življenju. Dolžnost nove študentske organizacije je tudi obuditi pozitivne tradicije predvojnega gibanja, ki se je pod vodstvom KPS z delavskim razredom najbolj energično borilo proti politični, socialni in nacionalni brezpravnosti v pred. aprilski Jugoslaviji.

Najvažnejše je vprašanje, kako urediti življenje v Zvezi. V prihodnjih dneh bodo začele organizacije po fakultetah razpravljati o projektu statuta Zveze študentov Jugoslavije, ki bo sprejel na I. kongresu Zveze v decembru t. l. Osnovna oblika organizacije bo združenje na fakulteti (n. pr. združenje študentov pravne, medicinske, rudarsko-metalurške fakultete), ki bo volilo iz svoje sredine odbor. V primeru, če je fakulteta deljena po strokah na oddelke (n. pr. na prirodoslovno-matematični fakulteti: matematiki, kemiki, geologi itd. ali na filozofski fakulteti: slavisti, romanisti, zgodovinarji itd.), se osnujejo v okviru združenja sekcije. Vse fakultete bodo imele enotno predstavitveno študentsko organizacijo v Ljubljani, ki bo vzdrževala stike s Centralnim odborom ZSJ in z inozemskimi študentskimi organizacijami. Težišče političnega dela organizacije bo torej v združenjih na fakultetah ali v okviru njihovih sekcij, ki bodo osnovane zaradi številnosti članstva in različnih strok na tistih fakultetah, kjer bo to potrebno. Združenja bodo organizirala sestanke, na katerih bodo obravnavala politične in ekonomsko-socialne probleme, ki zanimajo študente. V okviru združenj bodo ustanovljeni različni strokovni klubi, vendar le na iniciativno študentov samih. Poleg tega bodo v sestavi Zveze študentov obstajala razna kulturno-prosvetna in športna društva. Naloga Zveze bo tudi ustanovitev študentske samopomoči v obliki fonda, ki bo nudil materialno pomoč socialno šibkim študentom. Vse te in mnoge druge naloge, bo morala reševati nova študentska organizacija.

Sekretariat aktivov in fakultetni komiteji LMS tvorijo sedaj iniciativne odbore Zveze študentov. Vstop v Zvezo se izvrši na osnovi pristopne izjave, katero izpolni vsak, ki želi postati član Zveze. Nesmisel bi bil če bi se sedaj avtomatično vključili v organizacijo vsi študenti, nekateri najbrž samo z namenom, da dobio leto objavo za znižano vozino in da uživajo še nekatere druge ugodnosti. V organizacijo se naj vključijo vsi, ki imajo iskren namen sodelovati v združenjih, klubih in društvih.

Lep napredek Delavskih zdruag v Trstu

Kot glasilo »Delavskih zdruag« za Trst in Furlanijo izhaja v Trstu v slovensčini in italijansčini štirikrat na leto na štirih straneh »Zdruaga« (Il Cooperatore). Iz zadnjih treh števil letošnjega leta (št. 283 do 285) vidimo, da so Delavske zdruage zopet napredovale. Sedaj imajo 57 poslovalnic z mešanim blagom in 14 mesnic v samem Trstu, razen tega pa še 7 prodajalnih v coni A STO. 21 poslovalnic v goriških in 3 poslovalnic v videmski pokrajini, skupaj torej 102 poslovalnic. Zelo so se lani dvignile bilančne postavke. Aktiva se je zvišala za 87 milijonov lir na skoraj 686 milijonov, pasiva, vstevši deleže in rezervni sklad pa ne znaša celih 683 milijonov. Razlika treh milijonov je prebitek. Med pasivami je tujih sredstev za 200 milijonov lir, 117 milijonov pa znašajo male hranilne vloge članov in zdruage. Vse ostalo so članski deleži in združni skladi. Delavske zdruage za Trst in Furlanijo preskrbujejo velik del prebivalstva in kot take skrbijo tudi za to, da privatni trgovski kapital ne izkorišča brez meja s špekulativnim dviganjem cen tržaškega delovnega ljudstva. Zelo mnogo je primerov, da so v okoliših, kjer delujejo združne poslovalnice, cene raznega blaga precej nižje, kakor v krajih, kjer združnih poslovalnic še ni ali pa so šibke.

V DEZELI SOVJETSKEH »SPECIALISTOV«

A h m e d : Ali misliš odpotovati v ZSSR, da se naučiš ruski? M u j o : Kaj še! Prav zato mislim ostati v Albaniji...

A h m e d : Ali misliš odpotovati v ZSSR, da se naučiš ruski? M u j o : Kaj še! Prav zato mislim ostati v Albaniji...

Ivo Pirkovič: Trst in rimska „sveta sebičnost“ ... purchè si magna

Sumljivo staro modrost Giousè Carduccija, češ da je Trst odklonil, da bi postal Hamburg za Srednjo Evropo in se je z Istro vred odločil rajši za italijansko siromašino, so že ob koncu te vojne, ko je šlo spet za usodo Trsta, znova z obema rokama pograbilih pregoreči rimski propagandisti. prvi med njimi menda politični tednik »La Polemica«, s pristavkom, da v prekanju za Trst tudi danes čisto prevladata narodnostno načelo nad gospodarskim. Deset dni prej, 25. maja 1945, pa je polmesnični italijanski tednik »Mondo« položil — kdo ve, s kakšno pravico — Trščanom v usta besede: »Predvsem smo Italijani potem šele trgovci.«

Mi pa vemo, da je pravi Trščan mislil in govoril vedno drugače. Saj je že 28. junija 1945, ko je bolnika na gornjem Jadranu začela že nevarno kuhati vročica, veliki rimski tednik »Cosmopolita« brez zadržev zapisal: »V zadnji dobi ni bilo Trščana, ki se ne bi zavedal, kako je mesto pod fašizmom gospodarsko propadalo, ker je bilo odtrgano od zaledja... Ni čudno,

da je po vsem tem mirni Trščan zgubil ljubezen do svoje domovine.« (Podčrtano in izvirniku.) Tedaj vsaj to napredno spoznanje, da gre tudi tržaško domoljubje navsezadnje skozi želedec.

Toda poznalci razmer vedno, da tudi teorija o zgubljenem tržaškem domoljubju hoče le prikriti resnično Trščanovo življenjsko modrost, ki jo je v tistim času, 3. junija, priznal celo nazadnjaški rimski »Risorgimento liberale«: »Viva Francia, viva Spagna, purchè si magna« ali po našem: želimo si tja, kjer je kruha. In ko sem se dober mesec pozneje vračal iz Rima skozi Trst v domovino ter vprašal v mestu preprosto staro domačinko, kam bi hotela, da Trst pripade, mi je brez »omisljanja« ponovila: »Viva Francia, brez vsakega pojasnila in pristavka.

Resnica je, da je domoljubje povsod močan činitelj človekovega odločanja: zakaj pa ne bi bilo pri Trščanu? Odgovor je v tem, da se Trščan narodnostno ni nikoli čutil Italijana; hoci čem reči, da ni nikoli imel svojega srca v Rimu, čeprav govori italijanski

jezik in živi v italijanskem kulturnem okolju. Vprašanj, ali je Italijan ali Slovan, je laško govoreči Trščan odgovarjal vedno: »Ne to ne ono — son Triest.« Laško narodnostno zavest in šovinizem so zanašali v Trst šele kasneje vregnikolice, priseljenci s polotoka, ki jih je pripeljal fašizem navadno globoko z juga in jim ustvarjal v Trstu privilegije v upanju, da bodo vcepili Trstu rimsko domoljubje in mu šele dali dušo lahkega risorgimenta, ki se v svojem zgodovinskem pojavu Trsta seveda ni dotaknil.

Prvotno v Trstu nimamo neodločnega omahovanja med kruhom in Rimom, kakor zatrjuje Carducci, in zato vprašanje kruha ne moti vprašanja italijanstva — če ne upoštevamo, poudarjam, regnikolov, ki so s svojo nacionalistično nestrpnostjo po fašizaciji Italije preplavljali tržaško mesto in istrsko obalo.

Celo ministra Volpija so prevarili

Gospodarstvo Trsta, vprašanje njegovega kruha, je bilo pod savojško krono mnogo usodnejše, kot je mislil svet in kot se je delo po uradnih laških statistikah, Italija je del resnice o gospodarstvu Trsta namreč prikričala, del pa ponarejala. Tržaški luški carinik izza liktorskega imperija še pomnijo, kako so nastajale takrat uradne statistike o gospodarstvu Trsta. Če je, postavim, tisočtonska ladja minogrede izkrcala v Trstu sto ton, ostali tovor pa vozila dalje, recimo v Benetke, je italijanska službena statistika vpisala Trstu tisoč ton uvoza in devseto ton izvoza. Ko pa je italijanski finančni minister Giuseppe Volpi hotel videti gospodarstvo Trsta na svoje oči, so sicer toliko zaslužnega ubogega conteja di Misurata ob mruzanju lačnih luških fakcinov prevarili s krožnim prometom skozi puščena skladišča nekaj cvetočega emporija in je ista zvijača pozneje služila tudi propagandnemu filmu, ki naj bi tržaškemu prirodnemu zaledju, Srednji Evropi prikazal, ali bolje, pričaral vabljiv videz bujnega ekonom-

sklega življenja Trsta. Teh prevar se luški delavci in uradniki še spominjajo.

Resnica je, da je savojško-fašistična Italija s ponarejenimi statistikami, filmi in drugo propagando pred svetom lažno ubujala videz, kakor da živi Trst neko resnično gospodarsko življenje, ter prikričevala ogromna breme, ki jih je nosil Rim na račun te propadajoče jadranske luke. Italija seveda ni smela dopustiti, da bi Trst propadel čisto na raven ribiškega mesta in malopomenbe luke obalnega prometa, in ga je zato umetno hranila na račun državne blaginje: dajala mu je privilegije vsake vrste, mu podarila Univerzo, podrla stari mestni del in zidala novega, z državnimi podporami vzdrževala propadajoča podjetja in industrijo itd. Trst je bil pod Rimom večen berač za življenjski minimum in brez izgledov za bodočnost. Te »fige za tolažbo«, kakor bi dejal zgodovinar Gaetano Salvemini, pa so bile navsezadnje vedno le jalovi in mrtvi darovi, ki mestu niso mogli vrniti starega blagostanja z časov černo.žolte Avstrije, ko Trst še ni bil odrezan od svojega prirodnega zaledja. Velika tržaška pomorica hrvaške krvi, Cosulich in Tripovich sta v tisti pomračitvi nekdanje svetle tržaške gospodarske preteklosti že

sklenila, prenesti svoji paroplovni družbi iz umirajočega Trsta v Jugoslavijo; Italija pa ju je pregovorila in položila z izdatnimi podporami, da sta ostala v Trstu. Da pa bi se izognila podobnim pohujšenjem in skrivnostni tržaške ekonomске politike ohranila zase, je bila Italija prisiljena, pasivno tržaško gospodarstvo bolj in bolj podržavljati.

Vsa ta rimska gospodarska politika v Trstu, ki jo je z davki drago plačeval laški državljani, pa je bila delovno italijansko le v službi benečanskih in genovskih trgovcev.

Trst so ubili benečanski in genovski trgovci

Naj se Italija še tako trudi, da bi prikričala gospodarsko resnico o Trstu, je danes to povsem odveč. Mi tudi vemo, kakaj je Trst v meji laške države moral hirati in da ga drugačna usoda pod Rimom tudi v bodoče ne bi čakala.

Trst, ki je bil in bo vedno lahko le pastorek Italije, je nevaren tekmeč v minulopomorsko slavo zaslanjih Benetk in močnejših genovskih pomorčev. Zato je bilo treba stari cvetoči Trst ubiti; zato pa ga je bilo treba najprej dobiti v roke, ga osvoboditi Rima.

(Nadaljevanje pride)

